

písně milostné – rekrutské a vojenské – žertovné a pijácké – ke kalendářním obyčejům – k obyčejům životního cyklu – o řemeslech a stavech – epické – duchovní. Nelze než zopakovat, že tato kombinace klasifikačních kritérií přináší ve výsledku znamenný reprezentativní pohled na písňový repertoár zvolené oblasti. Písně jsou otištěny ve sběratelském znění, v hudební i textové složce jsou opraveny zjevné chyby, pravopis respektuje dnešní normu. Jsou zachovány původní pasportizační údaje a odlišeny poznámky editorů. Srovnávací odkazy se týkají pouze tištěných sbírek, všechny zaznamenané varianty nelze v rámci edice sledovat (jsou k dispozici v rukopisných sbírkových fondech). Je tak podán základní obraz o výskytu určitých písní v jiných regionech s vědomím toho, že po určité době panovala zásada otiskovat jen písně nové či neznámé a písně již publikované nebo všeobecně známé neopakovat a často ani nezapisovat (snižovalo to vlastně význam variant a nejvíce rozšířené písně se ve sbírkách paradoxně neobjevovaly). Pro badatelskou práci je rovněž velmi užitečná podrobně zpracovaná doprovodná soustava (sopis pramenů pro komparaci, rejstříky lokalit, sběratelů, editorů a interpretů, mapa regionu s místy zápisu, abecední seznam textových incipitů). Barevná příloha přináší řadu dokumentárních fotografií současného pojetí tradičních obyčejů ve sledované oblasti, včetně záběrů, kterým se po celá desetiletí tištěné sbírky vyhýbaly.

Stejně jako první svazek edice, jsou i *Lidové písně z Podhorácka II* příkladem vydavatelsky velmi pečlivě ošetřené sbírky lidových písní, u níž vyváženost odborné a užitkové složky umožňuje plnohodnotné využití ze strany badatelů i široké veřejnosti. A tak se lze jen těšit na brzké vydání

připravovaného třetího svazku písní done dávna opomíjeného národopisného regionu.

Jiří Traxler (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Manuel Pardo-de-Santayana – Andrea Pieroni – Rajindra K. Puri, ETHNOBOTANY IN THE NEW EUROPE: PEOPLE, HEALTH AND WILD PLANT RESOURCES. *Environmental anthropology and ethnobiology*, Volume 14. Berghahn, New York – Oxford, 2013, 394 s.–

V rámci prestižní řady *Environmental anthropology and ethnobiology*, editované jedním z nejvýznamnějších současných britských antropologů Royem Ellenem (University of Kent), vyšla už celá řada studií a sborníků zaměřených na problematiku environmentální antropologie, etnobotaniky a etnobiologie. Většina z textů ediční řady je zacílena na mimoevropský terén a tzv. nativní populace, v poslední době však zde byly publikovány i texty věnované například znečištění velkých měst nebo obecnějším otázkám ochrany přírody a environmentálních ideologií. Našemu prostředí nejbližší je 14. svazek edice, který obsahuje pestrou směsici textů věnovaných etnobotanice v „nové Evropě“. Tento termín – domnívám se, že poněkud nešťastně zvolený – odkazuje na současnou, teritoriálně vymezenou, moderní Evropu, ve které se mísí lokálně a regionálně specifické, nikdy nepřerušené způsoby využívání bylin, lesních plodů, hub atd. s umělým oživováním těchto „tradic“ a jejich ochranou a podporou. Ta může být motivována filantropicky (iniciativy UNESCO, v rámci kterých jsou etnobotanické znalosti chápány a chráněny jako tzv. nemateriální

kulturní dědictví), ale i čistě pragmaticky až komerčně (podpora turistického průmyslu, symbolická manifestace místních nebo národních identit atd.).

Ve sborníku je otištěno celkem 16 studií, kterým předchází stručný shrnující úvod editorského týmu, předznamenávající zaměření celého svazku. Editoři v něm jasně deklarují zájem o současné podoby botanických znalostí jednotlivců a komunit, které jsou podle nich podstatnou součástí evropských kulturních tradic, ale mají (s. 10) význam i pro veskrze moderní fenomény typu ekologického zemědělství, alternativní medicíny atd. Nastíněnému zaměření sborníku zcela odpovídají otištěné studie, jejichž autoři jsou jednak etnologové, antropologové, etnomuzikologové či lingvisté, jednak a převážně botanici, farmakologové a zemědělské vědci. Celkově jde o pestré směsici empiricky důkladně podložených textů, postihujících jak klasická etnografická témata typu sběru a konzumace kořenů Drahušice drobnokvěté (*Scolymus hispanicus*), tradičního doplňku stravy ve Středomoří (M. J. Barao – A. S. Dias, *The Ecology and Use of Edible Thistles in Évora, Alentejo, Southeastern Portugal*, s. 189–210), tak výzkum využívání léčivých bylin u migrantů ve městech, vycházející z perspektivy urbánní antropologie, transnacionálních studií a biomedicíny (A. Pieroni – H. Zaman – S. Ayub – B. Torri, „*My Doctor Doesn't Understand Why I Use Them*“ *Herbal and Food Medicines amongst the Bangladeshi Community in West Yorkshire U.K.*, s. 112–146).

Českému, respektive středoevropskému prostředí jsou tematicky i metodologicky nejbližší studie věnované středovýchodní Evropě. Těch najdeme ve sborníku hned několik. Obsahově vynikající je například studie A. Christianell

– B. Vogl-Lukasser – Ch. R. Vogl – M. Gürtler, *The Cultural Significance of Wild-gathered Plant Species in Kartisch (Eastern Tyrol, Austria) and the Influence of Socioeconomic Changes on Local Gathering Practices* (s. 51–75), vycházející z důkladného antropologického terénního výzkumu (mj. za využití freelistingu, pile sortingu a dalších kognitivně-antropologických metod) ve východním Tyrolsku. Autoři v ní odhalují zejména kulturní a sociální významy současného sběru léčivých bylin v Rakousku a způsoby mezigereračního přenosu etnobotanických znalostí. Metodologicky konzervativnější je studie D. Šeškauskaitė – B. Gliwa, *The Botanical Identity and Cultural Significance of Lithuanian Jovaras. An Ethnobotanical Riddle* (s. 246–262), ve které se autoři pokusili s ne zcela jednoznačným výsledkem pomocí lingvistické a sémantické analýzy odhalit původ, význam a „botanickou identitu“ rostliny, která se v litevském folkloru a zvykosloví skrývá pod označením *Jovaras*. Další zajímavé texty jsou zaměřeny mj. na terén bulharský nebo albánský.

Je velká škoda, že současný etnobotanický výzkum v Čechách patrně nedosahuje takových kvalit, aby se na úrovni podobně prestižního sborníku prosadil. Témat by se jistě dalo najít obrovské množství, od mytizované „národní tradice“ v podobě sběračství lesních plodů, zejména hub, po stále populárnější fenomén komunitních zahrádek a všemožných bioproduktů. Badatelské pole zde zůstává neorané, přitom mezinárodní ohlas takto orientovaných výzkumů, ideálně interdisciplinárních, by mohl být značný.

Jiří Woitsch (EÚ AV ČR, v. v. i.)